

BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO
PGS.TS. NGUYỄN VĂN TÙNG (Chủ biên)

BÁC HỒ

và những bài học về đạo đức,
lối sống dành cho học sinh

Lớp **5**

NHÀ XUẤT BẢN GIÁO DỤC VIỆT NAM

BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO

PGS.TS. NGUYỄN VĂN TÙNG (Chủ biên)

PHAN THỊ HƯƠNG GIANG - ThS. HỒ THỊ HƯƠNG

BÁC HỒ

và những bài học về đạo đức,
lối sống dành cho học sinh

(Tái bản lần thứ bảy, có chỉnh lí)

Lớp

5

NHÀ XUẤT BẢN GIÁO DỤC VIỆT NAM

MỤC LỤC

Bài	Trang
Bài 1. Biết ơn những người có công với quê hương đất nước	4
Bài 2. Yêu thương từng điệu hát quê hương	9
Bài 3. Chăm chỉ vượt khó	13
Bài 4. Bảo vệ cái đúng	17
Bài 5. "Nước Việt Nam là một"	21
Bài 6. Không hường một mình, chia sẻ miếng ngon, đồ quý	25
Bài 7. Thông minh trong cuộc sống hằng ngày	29
Bài 8. Quyền và bổn phận trẻ em	32

LỜI NÓI ĐẦU

Ngày 15 tháng 5 năm 2016, Bộ Chính trị đã ra Chỉ thị 05-CT/TW về đẩy mạnh việc học tập và làm theo tư tưởng, đạo đức, phong cách Hồ Chí Minh. Một trong những nội dung chủ yếu cần thực hiện đã được nêu trong Chỉ thị, là biên soạn chương trình, giáo trình về tư tưởng, đạo đức, phong cách Hồ Chí Minh để giảng dạy ở các cấp học, bậc học thuộc hệ thống giáo dục quốc dân. Bộ sách **Bác Hồ và những bài học về đạo đức, lối sống dành cho học sinh** được biên soạn và xuất bản hướng tới mục đích giáo dục đạo đức, lối sống cho học sinh các cấp học theo tinh thần của Chỉ thị nêu trên.

Bộ sách dựa trên ý tưởng giáo dục đạo đức, lối sống cho học sinh thông qua những câu chuyện đặc sắc từ cuộc đời hoạt động cách mạng của Chủ tịch Hồ Chí Minh. Hệ thống chủ đề, chủ điểm của bộ sách **Bác Hồ và những bài học về đạo đức, lối sống dành cho học sinh** từ lớp 1 đến lớp 12 được xây dựng phù hợp với chương trình giáo dục phổ thông, có tác dụng bổ trợ cho các nội dung dạy học về đạo đức, lối sống mà học sinh đang được học. Điểm đặc sắc, độc đáo là bộ sách này hướng đến mục tiêu giáo dục đạo đức, lối sống, phát triển năng lực và phẩm chất học sinh thông qua các hoạt động. Vì thế, trình tự hoạt động của học sinh qua mỗi bài là đi từ nhận thức về các giá trị đạo đức, lối sống đến thực hành và ứng dụng các giá trị đó. Bộ sách còn tích hợp luyện tập kĩ năng đọc hiểu, tạo lập văn bản, phát triển năng lực giao tiếp và năng lực thẩm mĩ cho học sinh.

Không chỉ là những bài học về đạo đức, lối sống chung chung, bộ sách còn gắn những bài học với những câu chuyện sinh động về cuộc đời hoạt động cách mạng của Bác Hồ, với cuộc sống, với công việc, sinh hoạt, vui chơi gần gũi, quen thuộc của mỗi em học sinh ở trường, ở nhà hằng ngày. Do đó, các bài học có sức cuốn hút học sinh, khiến các em tự nhiên mà thấm nhuần, tiến bộ.

Đây là bộ sách dành cho học sinh, đồng thời là tài liệu gợi ý về nội dung và phương pháp cho giáo viên để tổ chức các giờ dạy học. Tùy theo điều kiện của từng trường, từng vùng miền, tùy theo đối tượng học sinh, giáo viên tổ chức giờ học sao cho hợp lí, vừa sức, đạt hiệu quả giáo dục.

Thay mặt nhóm tác giả
Chủ biên
PGS.TS. Nguyễn Văn Tùng

BÀI 1

BIẾT ON NHỮNG NGƯỜI CÓ CÔNG VỚI QUÊ HƯƠNG, ĐẤT NƯỚC

MỞ ĐẦU

Bác Hồ khẳng định “Đồng bào và Tổ quốc không bao giờ quên ơn” các anh hùng liệt sĩ đã hi sinh vì nền độc lập của dân tộc. Câu chuyện sau đây sẽ giúp em thêm hiểu về những tình cảm thiêng liêng, sâu sắc của Bác đối với thương binh, liệt sĩ. Thông qua đó, bài học giúp em hiểu và thực hành, vận dụng bài học về lòng biết ơn đối với các thương binh, liệt sĩ trong cuộc sống ngày nay.

TÌM HIỂU BÀI HỌC

Đọc câu chuyện và thực hiện các yêu cầu bên dưới.

THƯ BÁC HỒ GỬI BÁC SĨ VŨ ĐÌNH TỤNG

Một đêm tháng Chạp năm Bính Tuất (1946), bác sĩ Vũ Đình Tụng phải mổ cho một người chiến sĩ tự vệ Thủ đô bị thương rất nặng, đau lòng hơn nữa, người chiến sĩ đó chính là Vũ Văn Thành, con trai út của bác sĩ.

Kết cục đau đớn xảy ra, ông không thể giành lại mạng sống cho con trai mình vì vết thương quân thù gây ra quá nặng. Anh của Thành là Vũ Đình Tín, tự vệ chiến đấu cũng vừa mất sau ngày Tổng khởi nghĩa. Dù nghề nghiệp của ông đã phải chứng kiến bao cảnh đau thương tang tóc của người khác nhưng vết thương này quá lớn đối với trái tim người cha.

Vào một buổi chiều trời rét lắm, sau đêm Nô-en, ông bất ngờ khi nhận được một bức thư của Chủ tịch Hồ Chí Minh, đó là một bức thư riêng đầy tình cảm lớn lao của Bác, chia sẻ đau thương với gia đình ông.

Trong thư Bác viết: *"Tôi được báo cáo rằng: Con gái của Ngài đã oanh liệt hi sinh cho Tổ quốc. Ngài biết rằng tôi không có gia đình, cũng không có con cái. Nước Việt Nam là đại gia đình của tôi. Tất cả thanh niên Việt Nam là con cháu tôi. Mất một thanh niên thì hình như tôi mất một đoạn ruột."*

Nhưng cháu và anh em thanh niên khác cũng cảm hi sinh để giữ gìn đất nước. Thế là họ đã làm rạng rỡ dân tộc, vẻ vang giống nòi. Họ chết cho Tổ quốc sống mãi, vật chất họ mất nhưng tinh thần họ vẫn luôn luôn sống với non sông Việt Nam.

... Những thanh niên đó là anh hùng dân tộc. Đồng bào và Tổ quốc sẽ không bao giờ quên ơn họ.

Ngài đã đem món của quý báu nhất, là con của mình, sẵn sàng hiến cho Tổ quốc. Từ đây, chắc chắn Ngài sẽ thêm ra sức giúp việc kháng chiến để bảo vệ nước nhà, thì linh hồn cháu ở trên trời cũng bằng lòng và sung sướng.

Tôi thay mặt Chính phủ cảm ơn Ngài và gửi Ngài lời chào thân ái và quyết thắng.

Tháng 1 - 1947

Hồ Chí Minh

Đọc xong lá thư của Bác mà ông thấy bàng hoàng, xúc động. Trong lúc chiến tranh Bác bận trăm công nghìn việc, thế mà Bác vẫn nghĩ đến ông, một gia đình bé nhỏ đang có cái tang đau lòng.

Tự nhiên ông thấy nỗi đau thương và sự hi sinh của gia đình ông trở thành nhỏ bé trong tình thương mênh mông và sự hi sinh cao cả của Bác, của dân tộc. Ông hiểu rõ mình sẽ phải làm gì để xứng đáng với sự hi sinh cao cả của các con ông và khỏi phụ lòng của Bác... Ông đã trở thành một thầy thuốc tốt, một Bộ trưởng Bộ Thương binh Xã hội của nước Việt Nam mới.

*(Theo Tuổi trẻ Việt Nam học tập và làm theo lời Bác,
NXB Thanh niên, 2007)*

1. Gia đình bác sĩ Vũ Đình Tụng đã phải chịu đựng nỗi đau gì trong chiến tranh?

2. Trong thư Bác đã dùng hình ảnh so sánh gì khi nói về nỗi đau của mình khi mất đi một thanh niên Việt Nam yêu nước?

3. Trong bức thư, Bác Hồ đã động viên bác sĩ Tụng như thế nào?

4. Lá thư Bác Hồ gửi bác sĩ Vũ Đình Tụng cho em suy nghĩ gì về tình cảm của Bác đối với những người đã hi sinh vì Tổ quốc?

5. Bài học em rút ra sau khi đọc bức thư của Bác Hồ?

LUYỆN TẬP

1. Theo em vì sao phải biết ơn những người thương binh, liệt sĩ, những người có công với quê hương đất nước?

2. Kể tên những việc em nên làm để thể hiện lòng biết ơn đối với những người đã mang lại hoà bình, độc lập, tự do cho đất nước chúng ta.

Nội dung	Việc em nên làm
1. Đối với các liệt sĩ, anh hùng dân tộc (những người đã hi sinh vì Tổ quốc)	
2. Đối với những thương binh, những người đã tham gia các cuộc kháng chiến giành lại độc lập, tự do, bảo vệ Tổ quốc	

2. Em hãy cùng các bạn trong lớp mình thảo luận xây dựng một kế hoạch cụ thể để thể hiện lòng biết ơn với các thương binh, liệt sĩ, người có công với quê hương đất nước tại địa phương em đang sinh sống.
3. Trò chơi ô chữ: Hãy giải ô chữ sau bằng cách trả lời các câu hỏi để điền vào các hàng ngang, sau đó tìm ra từ ở hàng dọc.
- Từ dùng để chỉ những người cùng trong một bọc trứng sinh ra.
 - Mọi trẻ em đều có quyền lợi này.
 - Lời dạy đầu tiên của Bác Hồ đối với thiếu niên, nhi đồng.
 - Lời dạy thứ hai của Bác Hồ dành cho thiếu niên, nhi đồng.
 - Từ dùng để chỉ mong muốn tha thiết về điều tốt đẹp trong tương lai.

- Từ khoá hàng dọc: Thái độ cần có đối với những người đã hi sinh vì Tổ quốc.

g) Từ dùng để chỉ mong muốn tha thiết về điều tốt đẹp trong tương lai.

BÀI 2

YÊU THƯƠNG TỪNG ĐIỀU HÁT QUÊ HƯƠNG

MỞ ĐẦU

Không chỉ yêu thiên nhiên, yêu con người, Bác Hồ còn “yêu biết mấy những khúc hát dân ca”. Thông qua câu chuyện sau đây, bài học giúp em cảm nhận tình yêu sâu sắc của Bác Hồ với làn điệu dân ca quê nhà; từ đó em thêm yêu, trân trọng và biết cách gìn giữ, nâng niu, làm giàu thêm những giá trị văn hoá truyền thống của dân tộc.

TÌM HIỂU BÀI HỌC

Đọc câu chuyện và thực hiện các yêu cầu bên dưới.

CÂU HÁT VÍ DẶM

Chiều 18-5-1969, các diễn viên Đoàn văn công Quân khu IV vào Phủ Chủ tịch biểu diễn mừng thọ Bác 79 tuổi. Sau một số tiết mục, đến lượt chị Mai Tư hát dặm đồ đưa: “Nước sông Lam biết khi mô cho cạn, cũng như tình thần cách mạng của dân ta...”. Bác hỏi mấy đồng chí ngồi xung quanh:

- Có hay không các chú?

- Thưa Bác, hay ạ!

Bác hỏi chị Mai Tư:

- Trong ta chừ có dệt vải nữa không?

- Dạ thưa Bác, có ạ!

Bác bảo Mai Tư hát một câu mà các cụ ngày xưa hay hát. Mai Tư thưa với Bác:

- Dạ, chúng cháu hát điệu phường vải nhưng không biết lời cũ ạ!

Bác bảo:

- Thì cháu lấy câu ni để hát nhé: “Khuyên ai chớ lấy học trò”. Cháu tiếp đi.

- Dạ, thưa Bác, có phải “Dài lưng tốn vải ăn no lại nằm” không ạ?

- Giờ cháu tiếp câu nữa đi.

Mai Tư lúng túng không biết, Bác nhắc:

- “Lưng dài có vồng đôn cong. Áo dài đã có lụa hồng vua ban”. Mai Tư hát câu Bác vừa nhắc theo điệu hát ví Nghệ Tĩnh.

Đến lượt Minh Huệ, chị đứng dậy thưa:

- Thưa Bác, bây giờ cháu xin hát điệu ru em, dân ca miền Trung theo lời cũ ạ! Rồi chị cất giọng: “A ơ ơ... Ru em em ngủ cho muỗi”. Bác sửa lại: “Ru tam tam théc cho muỗi”.

Minh Huệ tiếp: “Để mẹ đi chợ mua vôi ăn trầu”. Bác sửa lại: “Để mẹ chứ không phải mẹ”.

Minh Huệ hát tiếp: “Mua vôi chợ Quán, chợ Cầu – Mua cau chợ Sài, mua trầu chợ Dinh”. Bác cười và nói: “Mua cau Cam Phổ chứ không phải chợ Sài”.

Bác đã từng đi năm châu bốn biển mấy chục năm trời mà vẫn không quên câu hát ví dặm của quê nhà.

(Theo Bác Hồ - Con người và phong cách,
NXB Trẻ, 2015)

1. Em hãy khoanh tròn trước đáp án đúng:

Đồng chí Mai Tư và Minh Huệ đã hát những thể loại dân ca nào?

a) Hát xoan, hát quan họ, hò khoan

b) Hát dặm, hát ví phường vải, hát ru

c) Hát ca trù, hò Huế, hát bài chòi

Bác Hồ đã làm gì khi nghe những câu dân ca ấy?

- a) Phê bình các đồng chí hát sai
- b) Hát lại những câu dân ca đó
- c) Nhắc lời bài dân ca, sửa lại cho đúng

2. Theo em, những việc làm trên của Bác thể hiện điều gì?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

LUYỆN TẬP

1. Viết và đọc cho nhau nghe những câu hát trong bài sau khi đã được Bác Hồ góp ý.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. Chia sẻ cảm nhận của em về không khí buổi biểu diễn mừng thọ Bác.

.....

.....

.....

.....

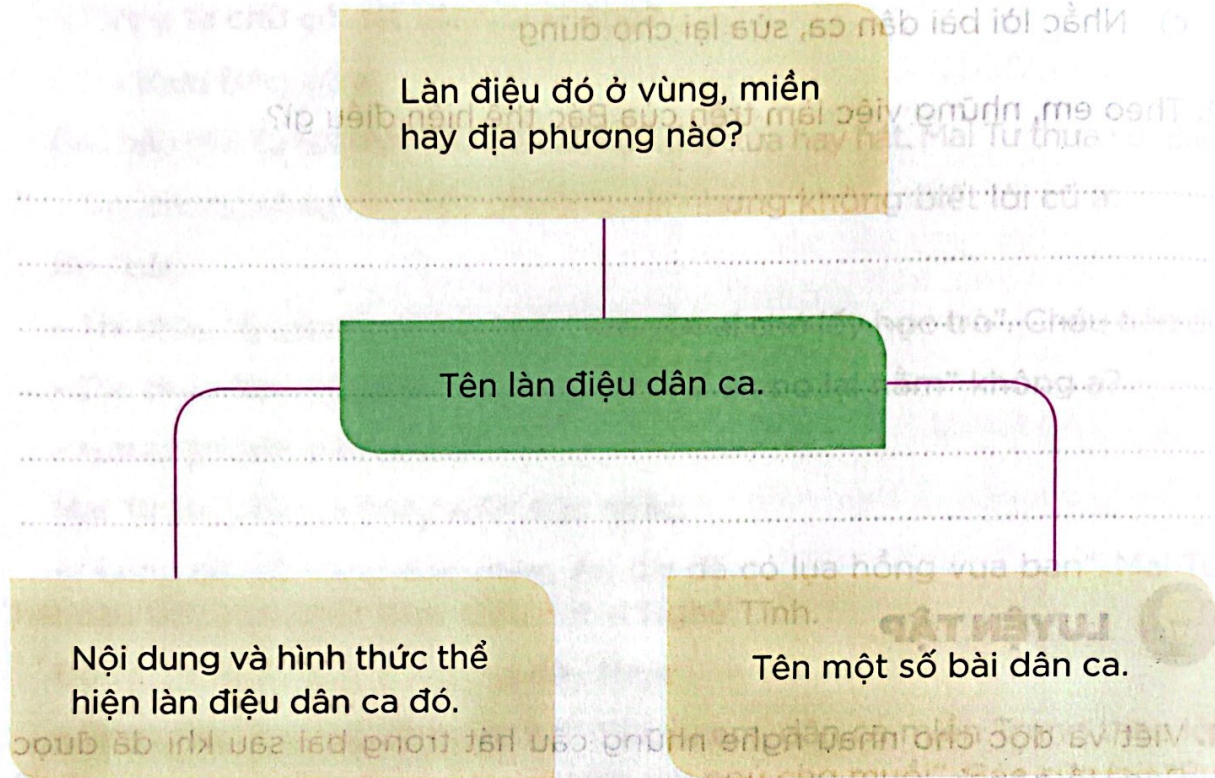
.....

.....

VẬN ĐỘNG

1. Tìm hiểu và giới thiệu một làn điệu dân ca theo gợi ý sau:

2. Xử lí tình huống:

Tiết âm nhạc hôm nay lớp em học một bài dân ca. Đến giờ ra chơi, giả sử một bạn trong lớp đã hát “chế” bài dân ca vừa học. Là thành viên trong lớp, em hãy đưa ra lời khuyên cho bạn.

BÀI 3

CHĂM CHỈ VƯỢT KHÓ

MỞ ĐẦU

Bác Hồ là tấm gương lớn về bài học chăm chỉ vượt qua bao khó khăn trở ngại trong cuộc sống. Câu chuyện sau đây giúp em hiểu thêm về sự nỗ lực của Bác khi gặp khó khăn, thử thách; hiểu được ý nghĩa của việc phấn đấu, rèn luyện trong học tập và cuộc sống. Từ đó, em biết cách tự hoàn thiện mình, động viên, giúp đỡ mọi người xung quanh cùng tiến bộ.

TÌM HIỂU BÀI HỌC

Đọc câu chuyện và thực hiện yêu cầu bên dưới.

KHÔNG CÓ VIỆC GÌ KHÓ

Những năm 1927-1929, với tên gọi là Thủ Chín, Bác Hồ sống và hoạt động trong kiều bào Việt Nam ở Xiêm (Thái Lan). Sau khi đặt chân đến Phi Chệt, Người nêu ý kiến đi ra U Đon để tìm gặp Việt kiều.

Từ Phi Chệt đến U Đon phải đi bộ, băng rừng hàng tháng. Mỗi người đi đường đều gánh theo hai thùng sắt tây đựng quần áo, đồ dùng lặt vặt cùng 10 kí gạo và một ống "cheo" (thịt gà hoặc sườn lợn băm nhỏ rang muối).

Thủ Chín cùng một số anh em ra đi vào dịp mùa thu. Cây rừng đang rụng lá. Trời nắng to, đường đi đá sỏi gập ghềnh, mọi người đều mệt mỏi. Thấy Thủ Chín không quen gánh, có người muốn giúp đỡ, nhưng Thủ Chín không chịu.

Ít ngày sau, đôi chân của Thầu Chín sưng lên, rớm máu, tấy đỏ. Anh em lại yêu cầu Thầu Chín nhường gánh.

Thầu Chín nói: “Thánh hiền đã dạy: Thiên hạ vô nan sự, nhân tâm tự bất kiên”, ý nói là dưới trời này không có việc gì khó, chỉ sợ lòng người không kiên trì, cứ cố gắng, để thế vài hôm nữa sẽ quen đi...

Quả nhiên mấy ngày sau nữa, bước chân Thầu Chín đã đi nhanh, đi gọn, đôi thùng đựng dưa có vẻ đã nhẹ nhàng. Mấy tháng sau, có lần từ U Đon về đến Xa Vang đường dài hơn 70km, Thầu Chín chỉ đi hết một ngày.

Hơn 20 năm sau, trong một lần gặp gỡ anh em thanh niên xung phong làm đường ở Bắc Kạn, Bác Hồ đã đọc tặng bốn câu:

Không có việc gì khó

Chỉ sợ lòng không bền

Đào núi và lấp biển

Quyết chí ắt làm nên.

Bốn câu thơ ấy, tuy là mượn ý của “Thánh hiền” nhưng đã được kiểm nghiệm trong thực tế cuộc sống của Bác Hồ mấy chục năm trước đó...

(Theo *Tấm lòng của Bác*,
NXB Công an nhân dân, 2015)

1. Từ Phi Chịt đến U Đon mỗi người phải mang theo những thứ gì?

.....

.....

.....

.....

.....

2. Trên đường đi, Thầu Chín và một số đồng chí đã gặp những khó khăn gì?

.....

.....

.....

.....

.....

3. Thầu Chín đã nói gì khi các đồng chí yêu cầu Thầu Chín nhường gánh?

4. Thầu Chín đã đạt được kết quả gì khi kiên trì, cố gắng trên đường đi?

LUYỆN TẬP

1. Chia sẻ về ý nghĩa của bốn câu thơ Bác đã đọc tặng anh em thanh niên xung phong.

2. Từ câu chuyện trên, em rút ra bài học gì?

1. Sưu tầm và giới thiệu cuốn sách, câu chuyện... về những tấm gương chăm chỉ, vượt khó.

.....

.....

.....

.....

.....

2. Em hãy kể lại một khó khăn mà em đã gặp và cách giải quyết khó khăn đó trong học tập hoặc trong sinh hoạt hằng ngày.

.....

.....

.....

.....

.....

3. Em hãy hoàn thành bảng mục tiêu trong năm học này theo gợi ý dưới đây:

Họ tên	Mục tiêu	Thời gian	Biện pháp thực hiện	Kết quả mong muốn
.....				
.....				
.....				
.....				
.....				
.....				
.....				
.....				
.....				

BÀI 4

BẢO VỆ CÁI ĐÚNG

MỞ ĐẦU

Câu chuyện “Bác cũng phải có giấy mà!” trong bài học này giúp em thấy được cách Bác Hồ bảo vệ, tuyên dương những người làm đúng, làm tốt. Thông qua đó, bài học hướng dẫn em thực hành vận dụng bài học bảo vệ cái đúng, cái tốt trong cuộc sống sinh hoạt học tập.

TÌM HIỂU BÀI HỌC

Đọc câu chuyện và thực hiện yêu cầu bên dưới

THỰC HIỆN ĐÚNG QUY ĐỊNH

Chiến sĩ Lý Phúc Nha được phân công bảo vệ một khu vực quan trọng trong địa điểm tổ chức Đại hội Đảng toàn quốc lần thứ II. Lúc sau, đồng chí Nha thấy một cụ già người cao, đội cái nón cũ, quần xắn đến đầu gối, chân đi dép cao su, vai mang túi vải đi về phía mình. Ông cụ hiền từ hỏi:

- Chú gác ở đây à?

- Dạ.

Thấy ông cụ định bước vào khu vực cấm, Nha bối rối, vội nói:

- Cụ cho cháu xem giấy ra vào ạ.

- Bác đây mà, chú cũng hỏi giấy ư?

Một cán bộ vừa đi đến, thấy thế cũng bảo:

- Bác đấy, thế mà đồng chí cũng hỏi giấy thì lạ thật?

- Bác cũng phải có giấy mà. Có giấy mới được vào mà!

Giữa lúc ấy, đại đội trưởng chạy tới, vẻ hốt hoảng:

- Bác Hồ đấy mà, sao đồng chí không để Bác vào nhà của Bác?

Nha sung sướng vì được gặp Bác Hồ, nhưng lại bối rối tự trách sao mình lại đi hỏi giấy Bác. Bác tươi cười:

- Chú làm nhiệm vụ như vậy là tốt.

Nghe Bác nói thế, Nha mới hết lo.

Sáng hôm sau, hết giờ thể dục, Bác cho gọi đồng chí Nha và cán bộ chỉ huy lên gặp. Bác bảo mọi người ngồi, rồi Bác tự tay rót nước mời. Đoạn, Bác lấy trong cuốn sách ra một tấm ảnh của Bác, cầm bút ghi mấy dòng chữ phía sau, trao cho Lý Phúc Nha và nói:

- Chú Nha mới vào bộ đội chưa biết Bác. Hôm qua thấy Bác không có giấy nên không cho vào nơi quy định, như vậy là đúng và đáng khen. Bác thường chú Nha chiếc ảnh của Bác. Còn đại đội trưởng và chính trị viên giao nhiệm vụ cho chiến sĩ chưa rõ, lại chưa giới thiệu cho chiến sĩ biết Bác, làm trở ngại đến công việc, Bác phê bình. Các chú có đồng ý không?

Theo Kể chuyện Bác Hồ ở Tuyên Quang,
NXB Chính trị Quốc gia - Sự thật, 2015

1. Đồng chí Lý Phúc Nha được phân công nhiệm vụ gì?

.....

.....

.....

.....

2. Đồng chí Lý Phúc Nha đã nói gì khi có một cụ già đi vào khu vực cấm?

.....

.....

.....

3. Khi biết cụ già đó chính là Bác Hồ, đồng chí Lý Phúc Nha cảm thấy thế nào?

.....

.....

.....

4. Bác Hồ đã nói gì khiến đồng chí Lý Phúc Nha bớt lo?

.....

.....

.....

5. Sáng hôm sau, Bác cho gọi đồng chí Lý Phúc Nha và cán bộ chỉ huy lên gặp để làm gì?

.....

.....

.....

6. Chia sẻ suy nghĩ của em về việc làm của Bác Hồ ở cuối câu chuyện.

.....

.....

.....

LUYỆN TẬP

1. Em hãy chia sẻ về một lần mình đã từng bảo vệ cái đúng.

.....

.....

.....

.....

2. Em hãy kể một câu chuyện về việc bảo vệ cái đúng mà em biết.

.....

.....

.....

3. Em hãy nêu tác hại của việc thấy cái đúng mà không dám bảo vệ.

.....

.....

.....

VẬN DỤNG

Giải quyết tình huống sau:

Mình trực cờ đỏ thấy bạn An (cùng lớp) đi học muộn nên ghi vào sổ. Vì việc này mà Minh bị một số bạn trong lớp phê bình. Là một thành viên của lớp, em sẽ làm gì?

BÀI 5

"NƯỚC VIỆT NAM LÀ MỘT"

MỞ ĐẦU

Bác Hồ từng nói: "Nam Bộ là máu của máu Việt Nam, là thịt của thịt Việt Nam. Sông có thể cạn, núi có thể mòn song chân lí ấy không bao giờ thay đổi". Câu chuyện trong bài học này giúp em hiểu được tình cảm của Bác Hồ dành cho các chiến sĩ quân giải phóng miền Nam đồng thời thể hiện ý chí của Bác về một nước Việt Nam độc lập, thống nhất. Từ đó bài học giúp em có những hành động việc làm thiết thực thể hiện sự biết ơn khi là công dân của một nước độc lập, hoà bình, thống nhất.

TÌM HIỂU BÀI HỌC

Đọc câu chuyện và thực hiện yêu cầu bên dưới.

NƯỚC KHÔNG ĐƯỢC CHIA

Tháng 5-1969, mặc dù tuổi Bác đã cao, sức khoẻ không được tốt như trước, nhưng Bác Hồ vẫn dành cả một khoảng thời gian khá dài để tiếp và thăm hỏi các cháu nam nữ dũng sĩ miền Nam. Trên bàn tiếp khách được

bày sẵn những đĩa kẹo, bánh, trái cây. Mặc dù Bác liên tục nhắc mọi người ăn kẹo, uống nước nhưng trong một không khí ấm áp tình cha con, Bác cháu quây quần bên nhau, nên cả đoàn như quên hẳn các đĩa kẹo, bánh, nước trà trên bàn. Cứ vậy, sau những lời thăm hỏi, động viên và tự tay mình gắn huy hiệu của Bác cho từng người, Bác Hồ chia tay với đoàn. Nhưng ra đến cửa, Bác sức dừng bước, ngoảnh về phía dãy bàn còn nguyên các đĩa kẹo, bánh và bình nước trà rồi dặn:

- Kẹo, bánh của nhân dân cho đó, các cháu ăn không hết thì chia nhau mang về - và bất ngờ Bác nhấn mạnh từng lời - còn nước thì nhất định không được chia!

Lời dặn thật bất ngờ, và càng không ai ngờ, đó là lần cuối cùng những người lính giải phóng, những người con dân đất Việt có mặt hôm đó trong lễ mừng thọ lần cuối cùng của Người được nghe trực tiếp lời Người dặn dò:

- Nước thì nhất định không được chia!

(Theo Lê Bá Dương, *Những kỉ vật kháng chiến*,
Báo Quân đội nhân dân, 2009)

1. Nối câu hỏi ở cột A với đáp án phù hợp ở cột B.

A

Tháng 5-1969, Bác Hồ dành một khoảng thời gian khá dài để tiếp và thăm hỏi ai?

Buổi gặp gỡ đó diễn ra trong không khí như thế nào?

Khi mọi người ra về, Bác đã dặn dò điều gì?

B

"Nước thì nhất định không được chia"

ấm áp tình cha con

các cháu dũng sĩ miền Nam

2. Theo em, việc nhắc lại lời dặn dò của Bác Hồ ở cuối câu chuyện nhằm nhấn mạnh điều gì?

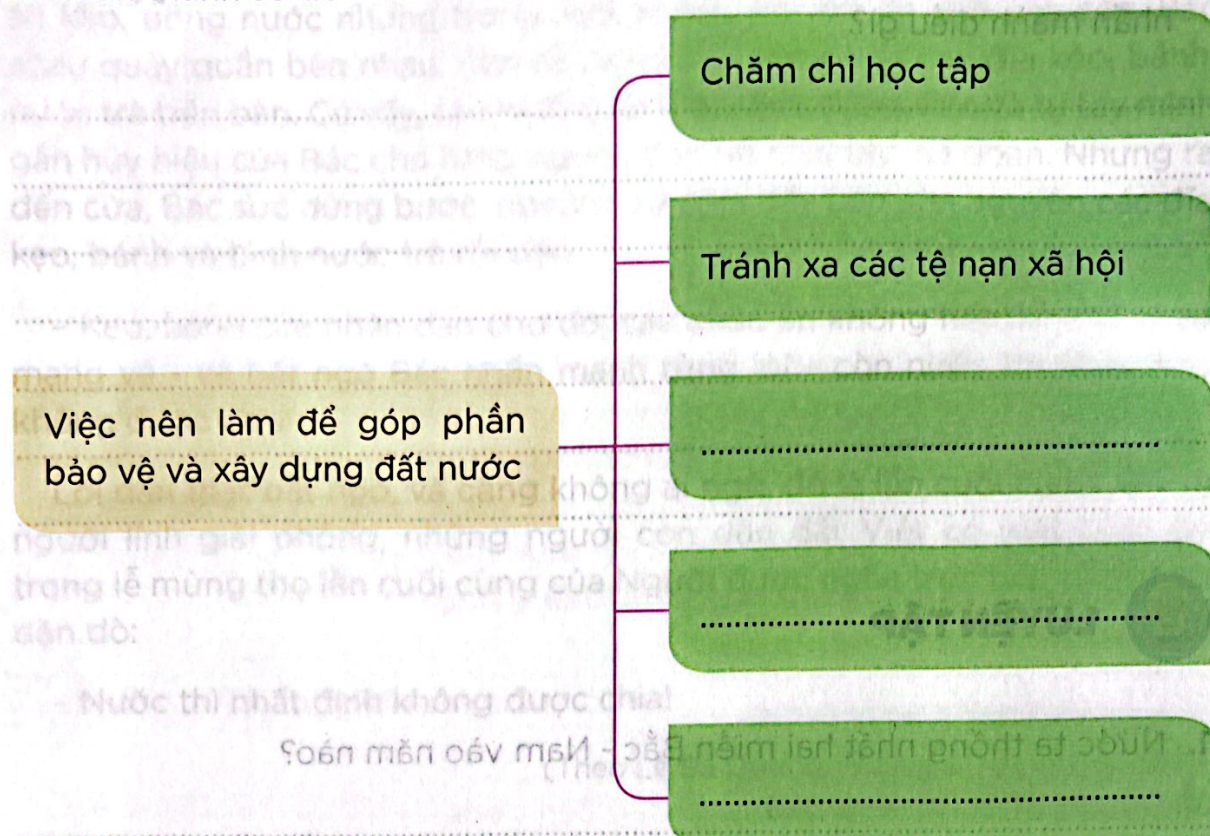

LUYỆN TẬP

1. Nước ta thống nhất hai miền Bắc - Nam vào năm nào?

2. Khi đất nước thống nhất, nhân dân ta được sống cuộc sống như thế nào?

3. Hoàn thành sơ đồ sau:

VẬN DỤNG

Sưu tầm và triển lãm tranh, ảnh (hoặc vẽ tranh) về đất nước Việt Nam tươi đẹp.

BÀI 6

KHÔNG HƯỞNG MỘT MÌNH, CHIA SẺ MIẾNG NGON, ĐỒ QUÝ

MỞ ĐẦU

Ở Bác Hồ có sự kết tinh những phẩm chất quý báu của con người Việt Nam, trong đó có phẩm chất đùm bọc lẫn nhau, chia ngọt sẻ bùi.

Câu chuyện sau đây giúp em hiểu thêm về lòng nhân ái của Bác, thông qua đó bài học hướng dẫn em cách rèn luyện bản thân trở thành người biết quan tâm chia sẻ với những người xung quanh.

TÌM HIỂU BÀI HỌC

Đọc câu chuyện và thực hiện các yêu cầu bên dưới.

LỘC BẤT TẬN HƯỞNG

Tháng 8 năm 1945, trên đường từ chiến khu về Hà Nội, Bác dừng chân ở một căn nhà làng Gạ, ngoại thành Hà Nội. Khi gia đình dọn cơm, Bác đã sẻ phần thịt gà ngon, mềm vào bát cụ chủ nhà.

Trong những tháng năm kháng chiến chống Pháp, trên Việt Bắc, ăn cơm cùng với các chiến sĩ bảo vệ, anh nuôi, bao giờ Bác cũng chia đều thức ăn cho cả mâm. Chị Minh Phương giúp việc chăm sóc sức khỏe của Bác bày ra cái mẹt ninh gà nhừ, ít nước đặc để riêng cho Bác. Bác biết ý, nói vui: “Thế là khôn ăn cái, dại ăn nước”. Rồi Bác cũng lấy thìa san cho đủ người trong bữa ăn.

Một lần, Văn phòng Chủ tịch nước nhận được một miếng cao đặc mật ong của các vị lãnh đạo Đảng Cộng sản Trung Quốc tặng. Anh em đưa lên biểu Bác để “Bác dùng cho khỏe”.

Bác cho gọi đồng chí cấp dưỡng lên, nói:

- Chú đem miếng cao này xuống bếp, bỏ vào nồi, đun đủ 24 bát nước, thêm ít gạo tẻ, gạo nếp, đun lên, chia đủ thành 24 bát cho 24 người của văn phòng.

Bác cũng chỉ là một trong 24 suất ấy.

Đồng chí cấp dưỡng tần ngần chưa chịu đi. Bác cười nói:

- Làm đi chứ. “Lộc bất tận hưởng” mà chú!

(Theo Nhân đức Hồ Chí Minh,
NXB Thanh niên, 2009)

1. Em sử dụng các chi tiết trong câu chuyện để điền vào cột B cho phù hợp với nội dung nêu ở cột A

A	B
a) Trong bữa cơm khi dùng chân tại một căn nhà trên đường từ chiến khu về Hà Nội	Bác Hồ đã.....
b) Trong kháng chiến chống Pháp, ở Việt Bắc	Bác Hồ đã.....
c) Khi nhận được quà biếu là miếng cao đặc mật ong	Bác Hồ đã.....

2. Em khoanh vào chữ cái trước câu trả lời đúng.

Chi tiết nào trong bài thể hiện Bác Hồ là người luôn thương yêu và chia sẻ với những người xung quanh?

- a) Dành phần ăn ngon cho các em nhỏ.
- b) Dành phần ngon cho các cụ già, chia đều thức ăn cho mọi người.
- c) Để dành quà tặng cho riêng mình sử dụng.

Vì sao Bác luôn chia sẻ thức ăn cho mọi người?

- a) Vì Bác không muốn ăn những thứ đó.
- b) Vì Bác yêu thương và quan tâm đến những người xung quanh.
- c) Vì sức khỏe Bác tốt hơn mọi người.

3. Em hãy giải thích ý nghĩa câu “Lộc bất tận hưởng”.

.....

.....

.....

4. Câu chuyện gợi cho em suy nghĩ gì về tấm lòng của Bác đối với đồng bào, đồng chí?

.....

.....

.....

LUYỆN TẬP

1. Hãy đánh dấu (X) vào ô thích hợp.

Nội dung biểu hiện	Biết quan tâm, chia sẻ với mọi người	Chưa biết quan tâm, chia sẻ với mọi người
Cho bạn mượn đồ dùng		
Không muốn nhường chỗ ngồi trên xe cho người khác		
Tích cực tham gia quyên góp ủng hộ người khó khăn		

Hỏi thăm sức khoẻ của người xung quanh.

Để dành phần ăn cho người khác

Không cho bạn mượn đồ vì sợ bạn làm hỏng

Chia sẻ đồ ăn với bạn bè

2. Hãy nêu những lợi ích khi biết quan tâm, chia sẻ với người khác và những hậu quả khi không biết quan tâm, chia sẻ với người khác.

Biết quan tâm, chia sẻ với người khác, em sẽ	Không biết quan tâm chia sẻ với người khác, em sẽ
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	

VẬN DỤNG

Sưu tầm các câu ca dao, tục ngữ nói về sự quan tâm, yêu thương, chia sẻ với mọi người.

BÀI 7

THÔNG MINH TRONG CUỘC SỐNG HẰNG NGÀY

MỞ ĐẦU

Chúng ta không chỉ cần chăm chỉ mà còn cần sáng tạo để học tập, làm việc hiệu quả hơn. Câu chuyện sau đây giúp các em thấy hình ảnh Bác Hồ vô cùng thông minh sáng tạo trong lao động tăng gia sản xuất. Từ đó, bài học hướng dẫn em cách thực hành, vận dụng bài học sáng tạo trong cuộc sống sinh hoạt và học tập.

TÌM HIỂU BÀI HỌC

Đọc câu chuyện và thực hiện các yêu cầu bên dưới.

BÁC HỒ TRỒNG RAU CẢI

Mùa đông năm 1952, Chính phủ phát động phong trào tăng gia sản xuất, tiết kiệm trong toàn quốc. Tôi được công đoàn Văn phòng Trung ương Đảng cử ra thi đua với cơ quan bên Phủ Chủ tịch, đại diện thi đua là Bác Hồ.

Thể lệ cuộc thi là trong một thời gian nhất định và cùng diện tích đất như nhau là 36m², ai đạt sản lượng cao nhất sẽ thắng. Ai cũng cho rằng: Bác vừa già, vừa bận nhiều việc, địch sao được với cậu Thông khoẻ như voi, lại quen việc trồng rau.

Tôi quyết định để có năng suất cao thì trồng củ cải, vì củ cải vùng này củ rất to, rất nặng. Còn bên các anh em bên Phủ Chủ tịch và Bác gieo hạt cải mào gà (cải xanh lá xoăn).

Một hôm, Bác nhổ rau non bán cho nhà bếp chỉ được 15kg. Bác để lại những cây to khoẻ, mỗi cây cách nhau chừng hai gang. Ba buổi chiều liền Bác đều ra vườn dùng chiếc dầm xới đất cho cải và tưới nước đều.

Sau 2 tháng 10 ngày thì củ cải của tôi đã to bằng bắp tay và đến lúc thu hoạch. Tôi nhổ và cân cho nhà bếp được 60kg. Tôi vui mừng vì thắng lợi. Nhưng cùng lúc đó cây cải mào gà của Bác đã to bằng cái nơm, cứ một ngày một lần Bác tĩa tàu cân cho nhà bếp khoảng 10kg. Kì lạ thay, cây cải mào gà càng tĩa cây càng lớn, tàu càng to và càng trẻ lâu. Sau 2 tháng rưỡi cải mới có ngồng. Lúc đó Bác nhổ cả cây cho nhà bếp muối dưa. Bác còn đem biểu cụ già dân tộc gần đó hai cây rất to làm giống. Mờ sở nhà bếp ra cộng: Cải con được 15kg, tàu cải canh (14 lần x 10kg) = 140kg, cây cải làm dưa nén 20kg. Tổng cộng là 175kg.

Vậy là tôi thua đã rõ ràng. Buổi tổng kết Bác nói chuyện với anh em: Khi tặng gia các cô các chú phải lưu ý bốn điều kiện: Giống, cần, phân, nước. Rồi Bác lần lượt phân tích cho chúng tôi nghe. Lần ấy thua Bác tôi đã rút được bài học mới về tặng gia.

(Theo *Những câu chuyện về Bác Hồ*,
NXB Mĩ thuật, 2014, tr.65-67)

1. Câu chuyện trên có điều gì đặc biệt khiến em hồi hộp theo dõi?

.....

.....

.....

2. Trong cuộc thi đua tặng gia giữa Bác Hồ và đồng chí Thông, ai được đánh giá có nhiều khả năng có kết quả cao hơn? Vì sao mọi người lại đánh giá như vậy?

.....

.....

3. Theo em, vì sao đồng chí Thông thua Bác trong cuộc thi tặng gia?

.....

.....

4. Sau khi đọc xong câu chuyện em có cảm nhận gì về Bác Hồ?

.....

.....

5. Em rút ra được bài học gì qua câu chuyện Bác Hồ trồng rau cải?

LUYỆN TẬP

1. Theo em thế nào là một người thông minh?

2. Em đã từng có “sáng tạo” gì trong học tập, cuộc sống hằng ngày?

3. Thi kể chuyện: Kể lại các câu chuyện ca ngợi trí thông minh, sáng tạo mà em biết.

VẬN DỤNG

Hãy sử dụng những vật liệu tái chế (cúc áo, lõi giấy, thìa sữa chua...) để làm ra những sản phẩm trang trí góc học tập của em.

BÀI 8

QUYỀN VÀ BỔN PHẬN TRẺ EM

MỞ ĐẦU

Bác Hồ từng viết:

Trẻ em như búp trên cành

Biết ăn, ngủ, biết học hành là ngoan

Chẳng may vận nước gian nan

Trẻ em cũng phải lầm than, cực lòng.

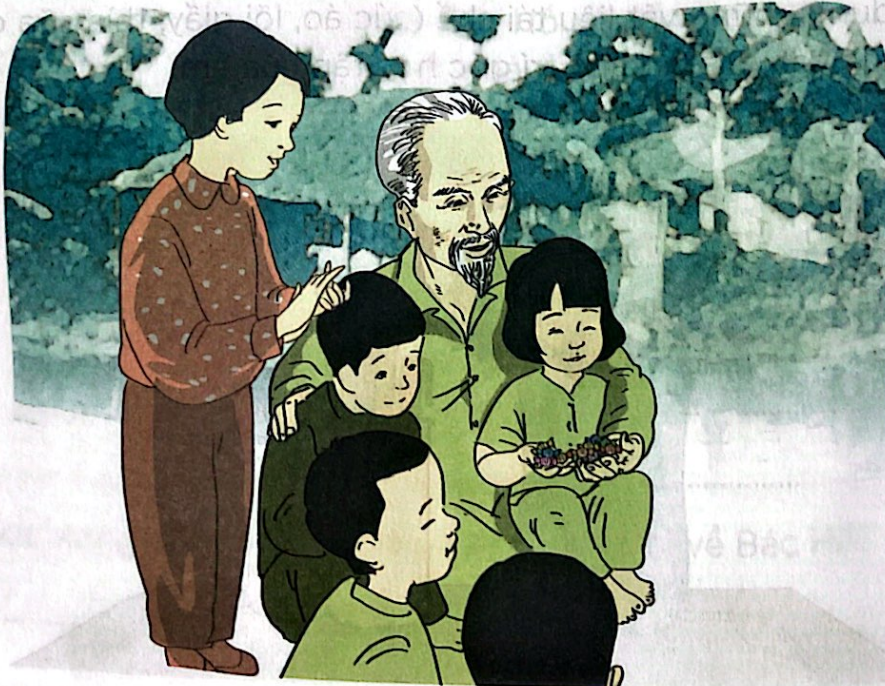
Trong bất cứ hoàn cảnh nào Bác đều dành cho thiếu niên, nhi đồng sự quan tâm, thương yêu hết mực. Câu chuyện sau đây giúp em hiểu thêm về tình cảm yêu thương của Bác dành cho các cháu thiếu niên, nhi đồng; từ đó bài học hướng dẫn em thực hành vận dụng những hiểu biết về quyền và bổn phận của trẻ em trong đời sống.

TÌM HIỂU BÀI HỌC

Đọc câu chuyện và thực hiện các yêu cầu bên dưới.

BÁC CHỈ MUỐN CÁC CHÁU ĐƯỢC HỌC HÀNH

Sau khi quân Pháp rút khỏi Hà Nội, trên đường công tác, Hồ Chủ tịch ghé thăm một làng nhỏ, nguyên là làng nằm trong vùng du kích của ta. Đồng bào, già trẻ, trai gái ùa ra đón Bác. Bác hỏi thăm, trò chuyện với mọi người và chia kẹo cho các cháu nhỏ.

Một cháu gái chừng năm, sáu tuổi, tay cầm kẹo, đứng nhìn Bác không chớp mắt. Bác âu yếm, bảo:

- Ăn kẹo đi cháu.
- Cháu để phần mẹ cháu.

Một cán bộ cùng đi với Bác liền lấy thêm một phần kẹo trao cho cháu, và nói:

- Cháu ăn phần kẹo này, còn phần kia dành cho mẹ.

Cháu bé vẫn không ăn và trăn trăn nhìn Bác. Bác lại nhắc:

- Cháu ăn kẹo đi.
- Cháu chờ mẹ cháu cùng ăn ạ.

Nghe cháu nói dễ thương, Bác Hồ cúi xuống vuốt tóc cháu, hỏi:

- Cháu tên là gì?
- Mẹ cháu gọi cháu là Chiến.

Bác gật đầu, nhắc lại:

- Tên cháu là Chiến?
- Mẹ cháu bảo phải đợi hết giặc đi mới sống được nên gọi cháu là cái Chiến.

Bác kéo cháu bé vào lòng. Một cụ già trong làng bèn kể cho Bác nghe tình cảnh của gia đình cháu. Ông cháu bị Pháp bắt đi phu, không trở về. Bố cháu bị giặc Pháp giết khi cháu vừa ra đời. Mẹ cháu vừa sản xuất nông nghiệp, vừa nuôi con, vừa tham gia đánh giặc, vì vậy cháu rất quý mẹ.

Bác Hồ rất xúc động, khuyên bà con chăm sóc các cháu và gia đình thương binh, liệt sĩ.

- Bác ơi, cháu lớn lên còn giặc để đánh không?

Bác cúi xuống, thom lên trán cháu, nhẹ nhàng nói:

- Bác chỉ muốn các cháu được học hành, lớn lên xây dựng đất nước.

(In trong *Kể chuyện Bác Hồ*,
NXB Dân trí, 2011, tr.96-97)

1. Nêu những chi tiết trong câu chuyện thể hiện tình cảm của Bác Hồ dành cho các em nhỏ.

.....

.....

.....

.....

2. Em Chiến trong câu chuyện có hoàn cảnh như thế nào?

.....

.....

.....

.....

3. Theo em, bé Chiến trong câu chuyện mong muốn điều gì?

.....

.....

.....

.....

4. Hãy chỉ ra câu nói của Bác thể hiện mong muốn dành cho các em nhỏ.

.....

.....

.....

.....

5. Em hãy cho biết câu chuyện đã đề cập đến những quyền gì của trẻ em?

.....

.....

.....

.....

Hãy cùng các bạn em lập kế hoạch tổ chức một buổi tuyên truyền cho các bạn nhỏ và những người xung quanh hiểu về quyền và bổn phận trẻ em.

Nội dung	Việc cần làm	Người thực hiện
- Xây dựng nội dung tuyên truyền - Địa điểm, thời gian tổ chức - Các phương tiện, thiết bị - Thời gian tổ chức - Xây dựng chương trình buổi tuyên truyền	- Tìm hiểu tài liệu	
		
		
		
		
		
		
		
		
		

Chịu trách nhiệm xuất bản:

Tổng Giám đốc HOÀNG LÊ BÁCH

Chịu trách nhiệm nội dung:

Tổng biên tập PHẠM VĨNH THÁI

Tổ chức bản thảo và chịu trách nhiệm nội dung:

Phó Tổng biên tập NGUYỄN VĂN TÙNG

Giám đốc Công ty cổ phần Đầu tư và Xuất bản giáo dục TRẦN MINH QUỐC

Biên tập lần đầu: LÊ THỊ THU THUY

Biên tập tái bản: LÝ TUYẾT NHUNG

Trình bày bìa: CTCP ĐẦU TƯ VÀ XUẤT BẢN GIÁO DỤC

Minh họa: CTCP ĐẦU TƯ VÀ XUẤT BẢN GIÁO DỤC

Chế bản: CTCP ĐẦU TƯ VÀ XUẤT BẢN GIÁO DỤC

Bản quyền thuộc NXB Giáo dục Việt Nam và CTCP Đầu tư và Xuất bản giáo dục.

Tất cả các phần của nội dung cuốn sách này đều không được sao chép, lưu trữ, chuyển thể dưới bất kỳ hình thức nào khi chưa có sự cho phép bằng văn bản của NXB Giáo dục Việt Nam và CTCP Đầu tư và Xuất bản giáo dục.

BÁC HỒ VÀ NHỮNG BÀI HỌC VỀ ĐẠO ĐỨC LỐI SỐNG DÀNH CHO HỌC SINH LỚP 5

Mã số: T5G02I3

In 30.000 bản, (QĐ: 02/STK) khổ 19 x 26.5 cm.

Đơn vị in: Công ty TNHH Thương mại và Dịch vụ in Huyền Linh - Số 4B ngõ 145 Phố Vĩnh Hưng, P. Vĩnh Hưng, Q. Hoàng Mai, Hà Nội.

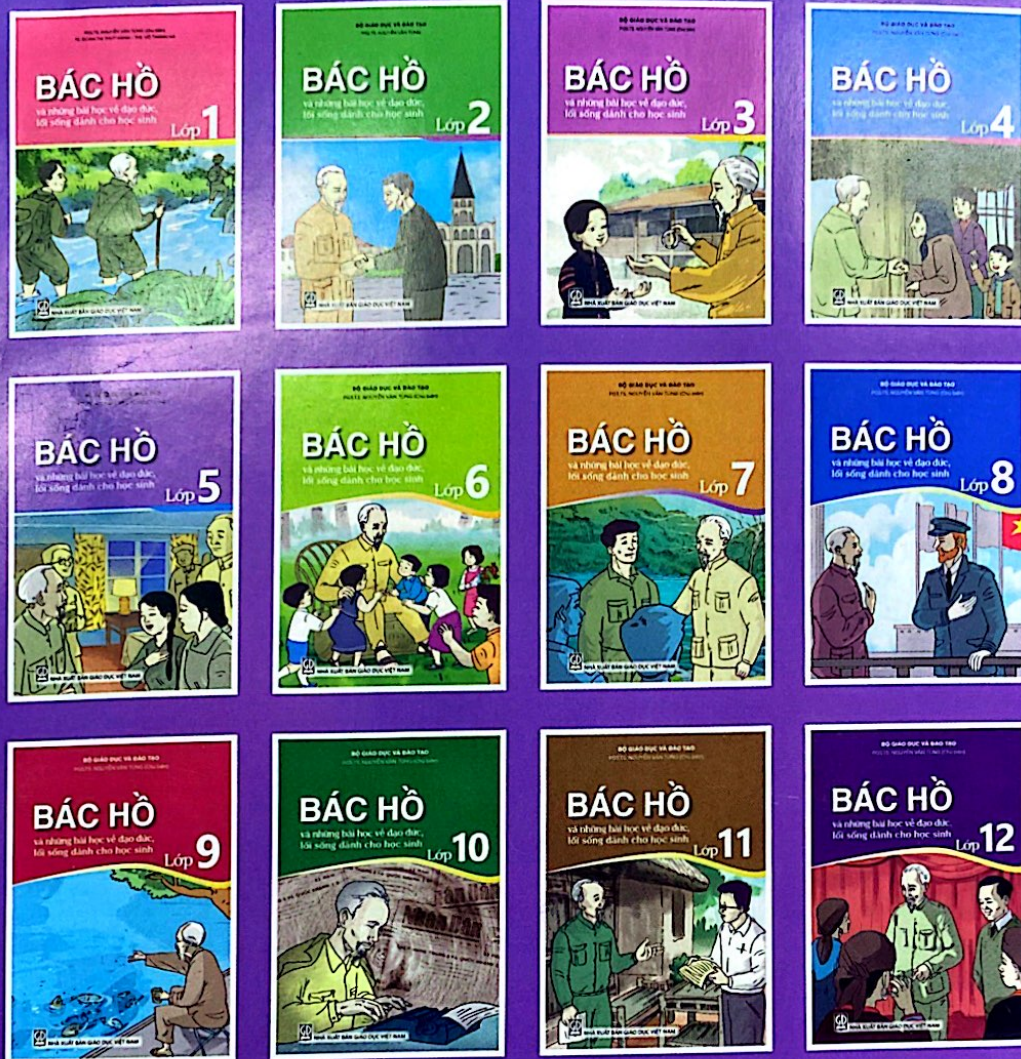
Cơ sở in: Lô 55-56 LN4 Khu dân cư Hương Mạc, đường 277 phường Hương Mạc, Tp. Từ Sơn, Bắc Ninh.

Số ĐKXB: 690-2023/CXBIPH/18-594/GD.

Số QĐXB: 743/QĐ - GD - HN ngày 11 tháng 04 năm 2023

In xong và nộp lưu chiểu tháng 04 năm 2023

Mã số ISBN: 978-604-0-37660-2

**ĐƠN VỊ TỔ CHỨC PHÁT HÀNH
NHÀ XUẤT BẢN GIÁO DỤC VIỆT NAM**

CÔNG TY CỔ PHẦN ĐẦU TƯ VÀ XUẤT BẢN GIÁO DỤC

Địa chỉ: 187B Giảng Võ, Phường Cát Linh, Quận Đống Đa, TP. Hà Nội

Điện thoại: 024.35641188 – Fax: 024.35642435

Website bán hàng: gdshop.vn

ISBN 978-604-0-37660-2

Giá: 23.000đ